

'Jij bent mijn Geliefde.'

Feest van de doop van de Heer – zondag 9 januari 2022

Deze gemeenschaps catechesis sluit het beste aan bij de zondagsviering. Indien er geen initiatieven genomen worden in de parochie, kan ze ook persoonlijk verwerkt worden.

Welkom

Vandaag viert de liturgie wie Jezus ten diepste is. Hij is Gods veelgeliefde Zoon, zo komt aan het licht bij zijn doopsel door Johannes. Maar die openbaring of epifanie is tweevoudig. Het gaat tegelijk ook over ons, die in de doop met Jezus verbonden zijn. Vanuit dat besef willen we ons nu bezinnen over het evangelie van deze zondag en ons daarbij laten leiden door een icoon.

Lied

Wie ingaat tot dit water (ZJ 606, t.: M. Jacobse naar Tit 3,5 - m.: W. Vogel)

1. Wie in - gaat tot dit wa - ter,
2. Wie in - gaat tot dit wa - ter,
3. Wie in - gaat tot dit wa - ter,
4. En op - staand uit dit wa - ter

1. gaat in tot die het wa - ter schiep:
2. gaat met die in - ging in ons vlees,
3. ont - vangt die op het wa - ter zweeft,
4. ver - geet hij 't land dat hij ver - liet,

1. de lief - de van de Va - der
2. de Zoon van de ge - na - de
3. die is uit Zoon en Va - der,
4. om - dat hij land en wa - ter

1. is als het wa - ter diep.
2. die uit de dood her - rees.
3. de Geest die eeu - wig leeft.
4. op - nieuw ge - bo - ren ziet.

Uit het evangelie volgens Lucas (Lc 3, 15-16.21-22)

*In die tijd toen het volk vol verwachting was
en iedereen zich aangaande Johannes de vraag stelde
of hij niet de Messias zou zijn,
gaf Johannes aan allen het antwoord:
„Ik doop u met water,
maar er komt iemand die sterker is dan ik;
ik ben niet waardig de riem van zijn sandalen los te maken.
Hij zal u dopen met de heilige Geest en met vuur.”
Terwijl al het volk zich liet dopen,
en Jezus na zijn doop in gebed was,
geschiedde het dat de hemel openging,
en dat de heilige Geest, in lichamelijke gedaante als een duif,
over Hem neerdaalde,
en dat een stem uit de hemel sprak:
„Gij zijt mijn Zoon, de welbeminde,
in U heb Ik mijn behagen gesteld.”*

Korte inleiding

Het beeld in ons tochtboek is een fresco-schildering in de orthodoxe kerk van de H. Apostel Andreas te Gent, tot stand gekomen in 2020.

'Iconen' zijn niet gewoon voorstellingen om naar te kijken. In de icoon is er iemand die naar ons kijkt. Alles heeft dan ook een diepere laag. Er zitten vooral vele verwijzingen in naar de Bijbel.

De icoon wordt geschilderd ('geschreven') van de donkere grondlagen naar de lichtere bovenlagen. Er komt meer en meer licht in het duister van onze wereld. God zelf is dat Licht.

De hele kersttijd hebben we het gevierd: de hemel is open gegaan. En wat we zien is een Mens. In Hem komt het Licht in de duisternis.

We hoorden erover in het evangelie, nu gaan we ernaar kijken op de icoon van Jezus' doopsel.

Doopsel van Christus © Fresco orthodoxe parochie van de Heilige Apostel Andreas. Foto: J-P Vanhopplinus

1. Wat valt jou op bij het geheel van de voorstelling?

2. Wat vertelt het evangelie/toont de iconen over wie Jezus is (let op de bovenkant van het fresco, op de plaats waar Hij staat, hoe Hij daar staat, ...)?
Wie is Jezus voor jou? En waartoe nodigt de iconen je uit?

3. Bij onze eigen doop werden we met Jezus verbonden. We staan mét Hem onder een geopende hemel. Ook tot ons klinkt 'jij bent mijn veelgeliefde dochter of zoon'. Door Jezus worden wij teruggegeven aan God en aan onszelf.

Die ervaring, dat de Geest in ons komt wonen en dat we in de Zoon geliefd zijn door de Vader, is wezenlijk voor een gedoopte, maar daarom nog niet vanzelfsprekend. Zo schreef de Nederlandse priester Henri Nouwen (1932-1996) aan Fred Bratman, een zoekende journalist:

"Alles wat ik je zou willen zeggen, Fred, komt eigenlijk neer op dit ene: 'Jij bent de geliefde'. Ik zou zo graag willen dat deze woorden jou persoonlijk aanspreken en dat je de kracht en de tederheid ervan tot je laat doordringen. (...)

Het is bepaald niet makkelijk om deze stem op te vangen te midden van het geraas van al die andere stemmen die ons in het moderne leven dagelijks, onophoudelijk toeroepen: 'Je voldoet niet aan de eisen, je bent lelijk, je bent waardeloos, je stelt niets voor, je bent volstrekt overbodig, tenzij je kunt bewijzen dat het niet zo is' (...)

'Jij bent mijn geliefde; in jou heb Ik mijn welbehagen' ... aan die zachte vriendelijke stem die klinkt als ik alleen ben, in de stilte van mijn hart, ging ikzelf echter voorbij. Ik liet haar niet tot mij doordringen.'

(Henri Nouwen, Een parel in Gods ogen. Gedachten over de betekenis van een mensenleven, Lannoo, 2011.)

Is de ervaring van Henri Nouwen voor jou herkenbaar? Zouden het dooptraject en dit tochtboek jou kunnen helpen? Hoe?

4. Biddend afronden

Waarvoor wil je de Vader danken? Of wat wil je Hem toevertrouwen?

Verdere toelichting bij de icoon

Midden in de Jordaan staat een **naakte Christus**. Dat heeft meerdere betekenissen.

- Jezus is een mens als wij; Hij hoort bij ons en wij bij Hem. Hij is *zoon van Adam* (vgl. Lc 3,38).
- Jezus is de *nieuwe Adam*, de mens zoals God hem bedoeld heeft. Hoewel Hij naakt is, voelt Hij onder de blik van de Vader géén schaamte, anders dan Adam en Eva na de zondeval (vgl. Gn 3,7).
- Hij heeft geleefd als een dienstknecht. Daarin is Jezus zelfs de *tegenovergestelde Adam*. Adam was niet gelijk aan God maar wilde

als God zijn. Jezus, de zoon van God, was wel gelijk aan God, maar heeft zich niet vastgeklampt aan de gelijkheid met God (vgl. Fil 2, 6-8). Jezus kleedt zich uit en legt alle waardigheid naast zich neer, om de mens te kunnen kleden in een onvergankelijk kleding van heil en geluk.

De **Jordaan**, een grote watermassa, lijkt op de zwarte holte op sommige andere iconen (vgl. de geboortegrot op de kersticoon). Het is dan ook een graf, de onderwereld. De rivier is het symbool van de niet verlore wereld, van mensen die wachten op de komst van God. Precies door hierin af te dalen en als de nederige bij uitstek onze kwetsbaarheid te dragen, kan Jezus ons ook aanraken, optillen.

*'Onderdompeling en boven water komen,
verbeelden de afdaling in de hel en de opstanding.'*
(Johannes Chrysostomos, 4de eeuw)

De **rotsen** stellen de onherbergzame streek voor waar Johannes doopte: in de woestijn, aan de Jordaan. De woestijn is een symbolische plaats van omvorming, van een nieuw begin.

Johannes de Doper, draagt op de meeste iconen een gewaad van kamelelenhaar: de dracht van de woestijnpropheten.

- Hij houdt zijn **rechterhand** boven het hoofd van Christus. Dit doet denken aan het sacramentele gebaar bij het doopsel.
- In zijn **linkerhand** houdt Johannes een boekrol, symbool van zijn prediking en van het Woord waar hij van leeft.

De **hemel**, de cirkel die staat voor de ontoegankelijkheid van God, is open boven Jezus. Dat is een prachtig beeld, want Jezus is één met de wil van de Vader en de hemel staat symbool voor de plaats waar Gods wil of verlangen helemaal gerealiseerd wordt.

*'De hemel die Adam voor zichzelf en voor allen na hem had gesloten,
is nu weer open.'* (Gregorius van Nazianze, 4de eeuw).

Dit is wat we vierden in de Kersttijd die vandaag afgesloten wordt.

Uit de hemel komt de H. Geest, gesymboliseerd door een **duif**, in een straal boven het hoofd van Christus neer. In de straal staan soms de woorden: "Dit is mijn welbeminde Zoon, in wie ik mijn welbehagen heb".

De duif, als symbool van de Geest, is een verwijzing naar de duif die Noach tijdens de zondvloed uitzond, van op de ark. Het dier dat over de doodswateren vliegt op zoek naar het droge, doet dan denken aan Gods Geest die al voor de schepping over de wateren zweefde (vgl. Gen 1,2, al zijn hier ook andere vertalingen mogelijk).

'Aan Noach had die duif bericht dat de zondvloed van de wereld voorbij was. Zo is deze duif het teken dat aan de bestendige schipbreuk van de wereld een einde gekomen is. Zij [de duif] brengt niet zoals die van weleer een olijftak, maar giet over het hoofd van de nieuwe stamvader [Jezus Christus] de overvloed van een nieuwe balsem en brengt zo het woord van de psalmist in vervulling:

"Daarom heeft God, uw God, u gezalfd met de olie der vreugde en u geplaatst boven al uw vrienden" (Ps 45,8).'

(Petrus Chrysologus, 5de eeuw)

De **engelen** hebben niets met folklore te maken. Ze verwijzen naar de liturgie (van de Oosterse Kerk), waar men zich tijdens het vieren omringd weet door allen die in eeuwigheid Gods lof zingen. Dat ze hun **handen bedekt** houden, betekent dat ze eerbied hebben voor Degene die ze dienen. Ze roepen dus op het mysterie op van Gods aanwezigheid.

In de nabijheid van Jezus, in het water, is een **mannelijke** te zien dat geschrokken opkijkt naar Hem. Deze antieke watergeest (genius) staat symbool voor de Jordaan zelf. Zijn betekenis wordt duidelijk als we er een psalm bij nemen:

*'Toen Israël weg was uit Egypte,
de stam van Jakob weg bij dat wrede volk,
is Juda Hem heilig geworden,
werd Israël zijn koninklijk domein.
Dit zag de zee en zij sloeg op de vlucht;
dit zag de Jordaan en hij schrok terug'. (Ps 114,1-3)*

'Jordaan' en 'zee', beelden voor chaos en dood, verwijzen dus naar de Rode zee, waar Gods volk onder leiding van Mozes door trok. Zoals het water week voor Mozes, zo wijkt het later voor de profeet Elia, die de rivier kan oversteken. Zo zal tenslotte het doodswater wijken voor Jezus, gedoopt in de Jordaan. Jezus trekt er doorheen en neemt ons met zich mee, want wij zijn 'zijn koninklijk domein', wij behoren Hém toe.

Aankondiging

Met muziek van Bach de betekenis van het doopsel uitdiepen

Wil je de betekenis van het doopsel van de Heer verder verkennen via de **klassieke muziek**? Dat kan! Op woensdagavond 12 januari 2022 vindt in het Sint-Baafshuis te Gent een luisterlezing plaats over een cantate van J.S. Bach.

Christ unser Herr zum Jordan kam (BWV 7), zo luidt de titel van de cantate die een muzikale commentaar levert bij het liturgische feest van de Doop van de Heer. Bach baseerde zich op het gelijknamige dooplied van Maarten Luther, die heel de spirituele en theologische betekenis van het doopsel samenbalde in een fraaie dichterlijke vorm. Voeg daarbij de diepgelovige muzikaliteit van Bach, en je weet dat deze avond een feest voor oren en hart wordt!

Praktisch:

- woensdag 12/01/22 van 20.00 tot 21.30u.
- Sint-Baafshuis, Biezekapelstraat 2, 9000 Gent (vlak naast de kathedraal)
- Inschrijven via www.ccv.be/gent of vorming.gent@ccv.be
- Kostprijs: € 10 (ter plaatse te betalen)